

DATOS IDENTIFICATIVOS

Didáctica da expresión plástica e visual

Materia	Didáctica da expresión plástica e visual			
Código	O05G110V01502			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento				
Coordinador/a	Martín Gulias, Néstor			
Profesorado	Martín Gulias, Néstor			
Correo-e	martingulias@gmail.com			
Web	http://didactica-de-las-artes.blogspot.com.es/			
Descrición xeral	A finalidade primordial da Didáctica da expresión plástica e visual nas Facultades de Ciencias da Educación é proporcionar aos alumnos unha formación artística e didáctica de calidade e garantir a cualificación dos futuros profesionais do ensino no ámbito das artes plásticas aplicado ao ensino de infantil. Os ensinos artísticos no ámbito educativo asumen un dobre sentido, xa que, por unha banda, a transmisión dos seus saberes garanten a conservación de prácticas artísticas fundamentais na didáctica, tanto na composición e o crecemento da aprendizaxe no alumnado como nas tarefas de apoio a outros saberes, e por outro, auspician a incentivación na reflexión, na práctica estética e no desenvolvemento da creatividade.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que o estudantado demostre posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que o estudantado saiba aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que o estudantado teña a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que o estudantado poida transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que o estudantado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da educación infantil
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
B7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas no estudantado.
C2	Coñecer os desenvolvementos da psicología evolutiva da infancia nos periodos 0-3 e 3-6.
C4	Recoñecer a identidade da etapa e as súas características cognitivas, psicomotoras, comunicativas, sociais, afectivas.
C5	Saber promover a adquisición de hábitos en torno á autonomía, a liberdade, a curiosidade, a observación, a experimentación, a imitación, a aceptación de normas e de límites, o xogo simbólico e heurístico
C7	Identificar dificultades de aprendizaxe, disfuncións cognitivas e as relacionadas coa atención.
C9	Adquirir recursos para favorecer a integración educativa de estudantes con dificultades.
C10	Crear e manter lazos de comunicación coas familias para incidir eficazmente no proceso educativo.

C11	Coñecer e saber exercer as funcións de titor/a e orientador/a en relación coa educación familiar.
C12	Promover e colaborar en accións dentro e fóra da escola, organizadas por familias, concellos e outras institucións con incidencia na formación cidadá.
C23	Comprender que a observación sistemática é un instrumento básico para poder reflexionar sobre a práctica e a realidade, así como contribuír á innovación e a mellora en educación infantil.
C25	Abordar análise de campo mediante metodoloxía observacional utilizando tecnoloxías da información, documentación e audiovisuais.
C29	Valorar a importancia do traballo en equipo
C34	Coñecer estratexias didácticas para desenvolver representacións numéricas e nocións espaciais, xeométricas e de desenvolvemento lóxico.
C41	Fomentar experiencias de iniciación ás tecnoloxías da información e a comunicación.
C53	Coñecer os fundamentos musicais, plásticos e de expresión corporal do currículo desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.
C56	Elaborar propostas didácticas que fomenten a percepción e a expresión musical, as habilidades motrices, o debuxo e a creatividade.
C57	Analizar as linguaxes audiovisuais e as súas implicacións educativas.
C58	Promover a sensibilidade relativa á expresión plástica e á creación artística.
C59	Adquirir un coñecemento práctico da aula e da xestión desta.
C60	Coñecer e aplicar os procesos de interacción e comunicación na aula, así como dominar as destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
C61	Controlar e facer o seguimento do proceso educativo e, en particular, de ensino e aprendizaxe mediante o dominio de técnicas e estratexias necesarias.
C62	Relacionar teoría e práctica coa realidade da aula e do centro.
C63	Participar na actividade docente e aprender a saber facer, actuando e reflexionando desde a práctica.
C64	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación que se poidan establecer nun centro
C66	Coñecer formas de colaboración cos distintos sectores da comunidade educativa e da contorna social.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D5	Coñecemento de informática
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D11	Habilidades nas relacións interpersoais
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D13	Razoamento crítico
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D17	Creatividade
D19	Coñecemento doutras culturas e costumes
D20	Iniciativa e espírito emprendedor
D21	Motivación pola calidade

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e plurilingües.	A1	B1	C5	D1
	A2		C7	D2
	A3		C9	D5
	A4		C29	D9
	A5		C57	D17
Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan a a igualdade de xénero, a equidade e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá.	A3	B7	C29	D9
	A2	B7	C10	D8
Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción.	A4	B11	C11	D9
Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte.			C12	D11
Capacidade para xerar e gestionar a produción artística			C23	D12
Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas			C25	D13
Capacidade de documentar a produción artística			C57	D17
Capacidade de determinar o sistema de presentación adecuado para as calidades artísticas específicas dunha obra de arte				
Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte				

Coñecemento dos procesos da creación e da produción artística.	A1	B7	C25	D9
Coñecemento dos modos de investigación nas artes.			C34	D17
Capacidade para aplicar os coñecementos técnicos e dos procedementos para o desenvolvemento da práctica artística.			C41	
Capacidade para a organización dun sistema creativo innovador.			C53	
Capacidade para a presentación e exposición de proxectos artísticos.			C57	
Capacidade para a elaboración de textos relacionados co traballo realizado sobre unha cuestión artística.			C59	
Capacidade para buscar, analizar e incorporar recursos desde outros ámbitos e aplicalo logo aos ámbitos artísticos e da creatividade.			C60	
Capacidade para elaborar un anteproyecto que se poida concretar logo nun proxecto no aula.				
Capacidade para contextualizar o traballo realizado, dando a razón do fundamento dos principios do mesmo.				
Capacidade para documentar o traballo realizado, saber investigar nas fontes e saber aplicalo ao traballo de propia creación.				
Capacidade para a análise e a avaliación de proxectos, así como saber extrapolarlo a ámbitos das artes.				
Capacidade para a autoevaluación e de valoración de todos os procedementos artísticos, dos seus principios e dos seus obxectivos.	A5	B2	C25	D9
Habilidade para captar estímulos susceptibles de ser incorporados á creación.		B7	C56	D15
Habilidade para gestionar a información necesaria na elaboración de proxectos artísticos.			C57	D16
Habilidade para suscitar procesos de investigación e creación en arte.			C61	D17
Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos.			C62	D19
Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico.			C63	D20
Coñecemento do vocabulario e dos conceptos propios a cada técnica artística particular.			C64	D21
Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas.			C66	
Deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	A3	B2	C29	D17
Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias artísticas correspondentes nos estudantes.	A5	B7	C58	
	A4	B7	C2	D17
			C4	
			C56	
			C58	

Contidos

Tema

A linguaxe plástica infantil: desenvolvemento perceptivo e características. Procesos de debuxo e elaboración grafomotriz.	A linguaxe plástica infantil e as súas fases. Desenvolvemento perceptivo e características evolutivas do pícaro respecto ao área da plástica. Desenvolvemento curricular das artes plásticas en educación Infantil. Procesos de debuxo e elaboración grafomotriz. Estudo xenético e psico-evolutivo do desenvolvemento do neno e da súa capacidade expresiva, plástica e creativa.
A análise das formas e o estudo dos elementos plásticos	Elementos plásticos materiais, formais e estruturales. Estudo das técnicas para a composición, a luz, a cor, a perspectiva e a proporción. Análise de distintas técnicas da expresión plástica, da interpretación, da concepción e ilusión do espazo. Estudo dos distintos procedementos e os seus respectivos soportes, pigmentos, aglutinantes, diluyentes e de técnicas variadas. Procedementos expresivos con distintos elementos cromáticos, pictóricos, lumínicos e dibujísticos. elementos cromáticos, pictóricos, lumínicos y dibujísticos.

Procedementos expresivos. Investigación e creación na obra de arte.	Técnicas de execución de texturas, de estampación, de gravados, de mosaicos, collage, etc.
Procedementos cromáticos.	Análises dos procedementos escultóricos, volumétricos e tridimensionais.
Recursos audiovisuais e dixitais. O estudo do volume.	Procedementos cromáticos con útiles de soporte ríxido: lápices, ceras, pastel.
	Recursos audiovisuais, dixitais e tecnoloxías da comunicación e información aplicadas á expresión plástica e visual.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Obradoiro	15	30	45
Traballo tutelado	12	32	44
Prácticum, Practicas externas e clínicas	1.5	6.5	8
Estudo previo	1	8	9
Lección maxistral	16	16	32
Traballo	5	5	10
Observación sistemática	2	0	2
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Obradoiro	Interpretación práctica didáctica de obras artísticas na historia. Soporte teórico-práctico e coñecemento da técnica no estudo do taller. Elaboración artística didáctica no taller para o desenvolvemento do enxeño, da inventiva, do pensamento orixinal e da imaxinación constructora.
Traballo tutelado	Incorporación didáctica tutelada das tecnoloxías da información e da comunicación e os novos métodos informáticos aplicables no aula a este nivel. Estudos creativos do debuxo e cor desde a didáctica trala explicación en clase de pautas de realización. Traballos dirixidos baixo tutelaa do profesor e orientados en óptimo desenvolvemento da técnica. Tutela da realización nas estruturas tridimensionais e nos traballos de volume creativo.
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Modelos de investigación e de creatividade intencionada nas prácticas externas. A investigación didáctica no referente á imaxinación na obra artística e a súa relación coa realidade do exterior. Estímulo ao aire libre na xeración de novas ideas e conceptos artísticos, de novas asociacións entre ideas observadas e de conceptos coñecidos, como produtores de solucións orixinais.
Estudo previo	Estudo achega da realización de bocetos e estudos previos como mellora da obra práctica persoal e de progreso da didáctica: descubrimento de pautas estéticas na obra de arte e da súa transmisión ao alumnado.
Lección maxistral	Estudo sobre os distintos elementos da elaboración do debuxo e a súa relación coas artes plásticas no ámbito educativo infantil. Traballo didáctico e leccións magistrales achega da produción de ideas, conceptos, descubrimentos novos, orixinais e útiles, estéticos. Estudo teórico e fundamentado da inventiva e didáctica nas artes.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Estudo previo	Atención personalizada
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Atención personalizada
Obradoiro	Atención personalizada
Traballo tutelado	Atención personalizada
Lección maxistral	Atención personalizada

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Obradoiro Os talleres son a contorna fundamental para traballar e investigar nas diferentes técnicas plásticas. No taller do área da plástica buscaremos producir ideas, desenvolver conceptos, descubrir opcións novas, orixinais, útiles e que satisfagan aos alumnos e á colectividade. Un dos principios básicos que se vai a tratar de seguir é a estimulación da capacidade creativa, potenciando o seu desenvolvemento e mellora. Para promover o seu desenvolvemento utilizaremos distintas técnicas experimentais e outras máis coñecidas como os mapas mentais. Os procedementos prácticos levaranse a efecto mediante a representación gráfica de ideas, temas, proxectos, etc. Trataremos de combinar palabras crave nos debuxos e establecer conexións entre aquelas, seguiremos como se vén facendo nos estudos de creatividade un procedemento analógico.	20	A3 D9 D17
Traballo tutelado É fundamental a titorización e guía do profesor na orientación dos traballos, tanto para obter os fins desta guía didáctica como para o desenvolvemento da aprendizaxe nas distintas técnicas que se concretará posteriormente nunha aplicación didáctica na aula. Como principais obxectivos no desenvolvemento da área da plástica buscarase o acto de innovar baixo a supervisión docente, de producir obras de arte creativas desde o enxeño, a capacidade de atopar formas e solucións orixinais e a vontade de facer modificacións e ou asociacións entre ideas para transformar os obxectos, dando lugar a outros novos pero sempre seguindo directrices orientativas para un mellor facer.	20	A5 C25 D17 C58
Prácticum, Practicas externas e clínicas É importante a fase de observación para o desenvolvemento da obra de arte e a súa aplicación didáctica no aula, para iso é fundamental que o alumno tome contacto continuo co exterior, podendo desenvolver traballos prácticos e bocetos a partir de elementos naturais. O alumno debe buscar, achar, inventar no exterior. En espazos abertos o alumno vaise a identificar coa liberdade e a arte do descubrimento e o profesor guiaralle na súa investigación dun xeito formal. Na obra de arte realizada nas prácticas externas concretarase a estratexia e as conclusións que guían ao descubrimento.	10	A4 C60
Estudo previo O alumno vai estudar todos os elementos que poden xerar obras artísticas baixo un bo dominio da técnica e dos diferentes recursos da creatividade. Así mesmo investigará nos procedementos didácticos para poder transmitir nun futuro próximo todo o apreso para a educación infantil. Para desenvolver as actividades previas, o alumno deberá tamén estudar os elementos preliminares que configuran a obra artística, desde os recursos para acometer novas obras ata os procedementos para facer un bo acabado dos traballos, todo iso extrapolado sempre á contorna didáctica no que se vai a desenvolver.	10	A1 B7 C29 A5
Lección maxistral O apoio teórico é necesario para comprender as cuestións básicas sobre o desenvolvemento do área da plástica no aula, de aí a necesidade de facer un seguimento presencial no aula de todas as directrices que propician que o alumnado poida desenvolver mellor os contidos da asignatura. Seguiremos o procedemento de elaboración teórica docente de medios auxiliares, estratexias, principios e regras e o xeito de atopar vías de solución ou pautas para xerar o desenvolvemento dunha óptima expresión plástica. En canto ás regras que imos seguir serán separar os elementos cos que se vai a traballar, xerar figuras, formas esquemáticas, táboas, mapas, etc., e a continuación facer unha fusión entre os distintos elementos para estudar a interrelación entre eles.	40	A2 C25 D17

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado que siga a avaliación continua deberá entregar todos os traballos, exercicios e probas a avaliar nesta

modalidade, así como cumprir coa asistencia obrigatoria (mínimo esixido: 80% das sesións teórica e práctica respectivamente).

As entregas serán programadas Estudiantes de avaliación global: No caso do alumno que non poida seguir a avaliación de xeito continuo ,deberá superar unha proba escrita sobre os contidos teóricos presentados nas clases maxistrais e o resto dos traballos prácticos. O alumnado de avaliación global deberá poñerse en contacto co profesor da materia nas tres primeiras semanas de clase para coñecer en detalle os traballos e exercicios que se van entregar.

SEGUNDA CONVOCATORIA No caso do alumnado que, a pesar de asistir habitualmente a clase e realizar entregas parciais, non supere a materia, deberá presentar en segunda convocatoria aqueles traballos ou exercicios nos que non acadasen a nota mínima de 5.

Alumnos de avaliación global: No caso do alumno que non poida seguir a avaliación continua, terá que superar unha proba escrita sobre os contidos teóricos presentados nas clases maxistrais e o resto dos traballos prácticos. O alumnado non presencial deberá poñerse en contacto co profesorado da materia nas tres primeiras semanas de clase para coñecer polo miúdo os traballos e exercicios a entregar.

Titorías presenciais ou en liña (oficina virtual no campus remoto) previa cita. As datas dos exames pódense consultar na páxina web da facultade na sección de organización académica <http://fcced.uvigo.es/gl/docencia/exámenes/>

Contacto: <http://fcce.uvigo.es/es/docencia/profesorado/nestor-martin-gulias/>

Correo electrónico: nmartingulias@gmail.com.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

BERSON, Marthe, **Del Garabato al Dibujo (Evolución de los Niños Pequeños)**. Buenos Aires, Ed. Kapelusz, 1962.

BONOME. Concepto y Técnica de Dibujo y de la Composición, Fabril., 1962

GÓMEZ MOLINA, Juan José, **Estrategias del Dibujo en el Arte Contemporáneo**, Cátedra, 2006

OLAIA FONTAL MERILLAS; ROSER CALAF MASACHS, **COMO ENSEÑAR ARTE EN LA ESCUELA**, SINTESIS, 2014

VV.AA, **DIDACTICA EDUCACION INFANTIL**, MACMILLAN HEINEMANN, 2013

VV.AA, **ARTE INFANTIL EN LOS CONTEXTOS CONTEMPORANEOS**, ENEIDA, 2014

ANTONIO MACHON, **LOS DIBUJOS DE LOS NIÑOS**, AUTOR-EDITOR, 2016

Bibliografía Complementaria

EVI CROTTI; ALBERTO MAGNI, **GARABATOS: EL LENGUAJE SECRETO DE LOS NIÑOS**, SIRIO, 2007

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Obradoiro de creatividade artística/O05G110V01906

Outros comentarios

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).